

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čec)

Ljubljana, 4. novembra 1937

Leto IV — Številka 5

„Slovensko društvo“

1. Ideje.

Ustanovilo se je Slovensko društvo, ki hoče zdramiti in združiti vse sile naroda in jih zastaviti za svoboden razvoj našega naroda. Društvo hoče postati kristalizacijsko jedro za zbiranje narodnih sil in sicer kot živa, udarna, politično docela neodvisna skupina. V ta namen hoče pritegniti vse delovne sile za delo v tej skupni smeri, za delo, ki naj služi politični vzgoji naroda in pripravljenosti za velike preizkušnje. Društvo hoče služiti jasnemu zgodovinskemu cilju: ideji avtonomnosti slovenskega narodnega življenja. Slovenska avtonomna misel ima svojo življensko upravičenost kot kulturna misel, ker je narod najvažnejše svojstveno kulturno občestvo, kateremu naj da država organizacijsko obliko. Narodna kultura je celota, ki vključuje slovensko ljudsko kulturo z njenim živim izročilom in ljudskim etosom. Iz slovenskih korenin naj raste naš narod v samostojno individualnost in se naj kot ravnopraven in suveren ud druži z drugimi narodi. Potrebo takega društva utemeljujejo zasnovatelji s tem, da naše politične stranke in naši politični voditelji niso sami kos tej zgodovinski nalogi.

Nositelj tega društva naj bo organizirana skupina razumnosti, ki bi imela enotne poglede na zahteve našega življenja, skupina takih ljudi, ki so najprej Slovenci, potem šele strankarji.

Odločilnega pomena za realizacijo tega slovenskega programa je, da zmaga v mednarodnem svetu ideja enakopravnosti malih narodov proti imperialističnemu in rasističnemu nacionalizmu, ki za male narode nima prostora.

2. Organizacija.

To so nekako glavne smernice novega društva. Društvo hoče z zelo širokim organizatornim in propagandnim delovanjem po krožkih in podružnicah zanesti svoje misli in načrte v širše mase naroda. Zbrati hoče vse slovenske ljudi, ki že danes iz vodilne ideje avtonomnosti našega narodnega življenja presojajo vse dogodke. »Pojdimo od znanca do znanca« — bodi geslo. Posebno se bo treba ozreti po mlajših. Ustanovijo naj se krožki Slov. društva, ki naj študirajo krajevne razmere, v mestih podružnice, torej po vsem slov. ozemlju omrežje celic. Za propagiranje ideje se bodo prirejela predavanja v Ljubljani in drugod. Na posebnih sestankih se bodo udje seznanjali s položajem in delom v orga-

nizaciji. Posebno glasilo, razmnoženi referati, letopis itd., naj skrbijo za enotnost usmerjenja. Predsedniki vseh podružnic in krožkov bodo tvorili društven svet; odposlanci vodstva bodo obiskovali podružnice.

Upravni odbor bo dajal iniciativo in navodila, izbiral bo ude in iskal delavce.

Poleg tega bi bili delovni odbori (narodno-, kulturno-, gospodarsko-, socialno-politični, poleg še propagandni in finančni).

Na zunaj bo društvo nastopilo tedaj, kadar bo treba voljo slovenskega naroda svetu učinkovito predočiti.

Društvo hoče po svojih delovnih odborih doseči, da bomo Slovenci na zunaj proti komurkoli nastopali kot nedeljiva enota; iskati hoče potov, da se terjatve slov. narodno-političnega programa uresničijo, organizirati hoče propagando v tujini; izdelati hoče slov. kulturni program, da ugotovi, katere ustanove so nam še potrebne in zavzelo se bo za njihovo uresničitev, organizirati hoče znanstveno preučevanje vseh važnih slov. problemov, napraviti načrt za ta študij in pridobiti vse znanstvenike za sodelovanje; trudilo se bo društvo za pomoč narodnim manjšinam in našim izseljencem; motrilo bo socialno-ekonomske razmere na meji, nemško in madžarsko propagando, vlogo tujega kapitala itd.

Društvo hoče izvesti analizo našega gospodarskega stanja, ugotoviti naše izgube zaradi centralizacije financ, radi davkov, koliko je kapitala v tujih rokah; staviti predloge za osamosvojitve slov. gospodarstva, za slovensko načrtno gospodarsko politiko — za izrabo vodnih in drugih energij... Poseben finančni odbor naj skrbi za čim izdatnejše vire dohodkov, da bo društvo moglo delovati.

3. Naše opombe.

1. Cilj društva: širiti in uresničiti avtonomnost slovenskega narodnega življenja je vzvišen in bodi idejna last vseh Slovencev.

Miselno in moralno pravilno je, če izvaja Slov. društvo upravičenost avtonomnosti narodnega življenja iz dejstva, da je narodnost kulturna vrednota in ker je ta kulturna vrednota nam svojska in nekaj celotnega, se mora kot taka tudi izživeti.

2. Toda kulturnih vrednot je več in med njimi je treba, da vlada pravilna hierarhija, ki se ravna po zadnjih in bližnjih, višjih in nižjih ciljnih človeka. Glede tega Slov. društvo ni dalo popolne jasnosti in brez jasnosti ni mogoče pritegniti mladine in drugih važnih slojev k skupnemu delu.

»Z vidika svoje vodilne ideje (naše avtonomnosti) hočemo zajeti celoto slovenskega občestvenega življenja.« V celoto slovenskega občestvenega življenja spada katolicizem, kot zgodovinsko najmočnejši oblikovalec našega slovenskega kulturnega življenja; zato bo

*Vso noč oči upiram v prazni mrak,
vso noč po prsih tipljem bolečine . . .
kot gora, Korotan, si mi težak . . .
Gorica, žgeš me . . . kdaj mi jutro sine?*

Oton Župančič.

*Vi naši, ki ste pri morju doma
in vi ob Vipavi in Soči,
nikar ne izgubite srca:
naj meja na zemlji hinavsko nas loči —
spod veže nas Pivka, ki v Savo se toči.*

R. Maister-Vojanov.

*To prošnjo le usliši Večni,
oh, ne prosim je za se,
prosim jo za rod nesrečni:
zjasni zvezde mu temne!*

Simon Gregorčič.

treba še posebnega odbora, ki skrbi za versko-nravnne katoliške vrednote v vsem javnem življenju, ki je pač najmanj tako važen kakor so n. pr. narodno-, gospodarsko-politični odbor. Srbi, Rusi in Bolgari so vedno, ko so gradili avtonomno kulturo, imeli pravoslavje za biten element svoje kulture, Kitajci konfucionizem, Japonci budizem, Indijci bramanizem, Angleži anglikanizem. Kako moremo mi Slovenci, ki smo res na najbolj izpostavljeni točki Evrope in katerim noben sosed ne privošči narodne samobitnosti, prav tisto moralno silo zamolčati ali prezreti, ki je edina doslej priznala, gojila, želela samobitnost naše kulture? V program Slov. društva, če naj res doseže svoj cilj, spada katolicizem kot prva oblikovalna sila narodnih kultur in močje, ki hočejo tako visoke naloge vršiti, morejo to izraziti brez sramu, brez oklevanja, brez skrivanja, najmanj tako jasno kot finančno samostojnost Slovencev: Pomnimo dobro: jedrnat, popolnoma jasen katolicizem v privatnem in javnem življenju in finančna samostojnost sta dva glavna stebra slovenske avtonomnosti. Slovenskemu društvu, kateremu bi veljale

sicer vse naše simpatije, to pomanjkljivost izrecno in zavestno zamerimo!

Ali niste videli ozadja protikonkordatne borbe? »Nacionalni in državni interesi in interesi svetosavske pravoslavne cerkve« so ogroženi po konkordatu, ki daje pravico svobodnega udejstvovanja katolikom! Tam so torej interesi vedno povezani, pri nas jih pa nekateri vedno razvezujejo.

Poslušajte irske državnike, kadar govorijo o irskih interesih in irski samobitnosti, ki jih morajo braniti pri angleškemu imperiju, poljske državnike, ki morajo varovati poljsko samobitnost med nemškim protestantizmom in ruskim boljševizmom!

3. Zelo obširen idejen in organizatorni program ste nam razvili: zdaj bo treba tudi izvesti. V upravnem odboru so idealni ljudje, pisatelji, teoretiki, misleci. Dajali bodo misli, ideje, programe... v demokracijah pa to izvajajo poslanci, stranke; torej ljudje življenja.

O politiki in strankah nimate ugodnega mnenja. Stranke baje poživljajo stara neživljenska nasprotstva, novo društvo naj bi strlo monopol današnjih strank na oblikovanje javnega mnenja; poklicani voditelji ne bodo sami

12. novembra 1920 je sklenila Jugoslavija z Italijo na podlagi mirovni pogodbe pogodbo v Rapallu, s katero smo izgubili tretjino Slovencev in Slovenije (Goriško, Trst, Istro, večino Notranjske) ter Zadar, Čres, Lošinj in Lastovo (Petelin-Krošelj. Pregled obč. zgodovine str. 549/550).

Zmaga katoliških akademikov

Tudi letos je bila za volitve v AA zelo živahna agitacija. Letakov nič koliko; nekateri resni, drugi ne, eni dostojni, drugi pa vse kaj drugega. Letak nacionalističnih akademikov piše med drugim: »Ti poborniki nekompromisne črne internacionale s svojimi jezuitskimi metodami ne morejo nikdar uspešno voditi 'Akademske Akcije'. In zopet: »Ta lista koraka na volišče strnjena z 200 (dvesto) črnimi uniformiranci, patri in nunami, ki niso pri reševanju naših akademskih vprašanj nikdar sodelovali, bili pa so vedno najreakcionarnejša volilna čreda.«

Pri volitvah so postavili kat. akademiki »Slovensko listo« nacionalistični »Nacionalno listo«, levičarji pa »Listo slovenskih demokratičnih študentov«.

Volilni rezultat je bil naslednji:

»Slovenska lista« je dobila 408 glasov in ji pripadejo 4 odborniki.

»Nacionalna lista« 295 glasov in 2 odbornika.

»Lista slovenskih demokratičnih študentov« 221 glasov in 2 odbornika.

Novi odbor AA bo za prihodnje poslovno leto torej sestavljen takole:

Predsednik **Fišer Franc** (sl. l.), podpredsednik **Raič Dragan** (nac. l.), tajnik **Gregorac Nace** (dem. l.), blagajnik **Leskovar Ludvik** (sl. l.), prvi odbornik **Ahčan Rudolf** (nac. l.), drugi odbornik **Pograjc Vlado** (sl. l.), tretji odbornik **Bravničar Dušan** (nac. l.), četrti odbornik **Lobe Henrik** (sl. l.). Namestniki pa so: **Pucko Vinko** (sl. l.), **Petrič Bojan** (nac. l.) in

Marovt Lado (dem. l.). Pregledniki pa: **Derkač Jože** (sl. l.), **Drnovšek Bogdan** (nac. l.) in **Koželj Tone** (dem. l.).

Vseh volilnih upravičencev je bilo letos 1270, oddanih glasov pa 937, pa je bilo 13 glasov neveljavnih (dva sta bila prazna, devet nepravilnih, na dveh pa je bila prečrtana ničla), da je bilo torej mogoče upoštevati le 924 glasov. Ako izid letošnjih volitev primerjamo z lanskim, dobimo za vsako skupino tole sliko (v oklepajih doseženi odstotek oddanih glasov):

Leta 1936 oddanih glasov 986. Sl. l. 419 (42.5%), nac. l. 239 (24.2%), dem. l. 328 (33.2%).

Leta 1937 oddanih glasov 924. Sl. l. 408 (44.1%), nac. l. 295 (31.9%), dem. l. 221 (23.9%).

Ta pregled nam kaže, da smo ohranili katoliški akademiki svoje postojanke in smo celo napredovali ter pridobili še enega odbornika.

Zelo pa so nazadovali levičarji, napredovali pa so »nacionalisti«, kar tudi ni brez značilnosti. Vsekakor so levičarske fraze izgubile za letoš svojo privlačnost, tisti ljudje, ki so nagnjeni v smer ki je protiljudska, pa se sedaj zatekajo k »nacionalistom«, kjer najdejo vsaj v kulturnoobojnem oziru zelo veliko sorodnost duha.

Tudi te volitve so dokazale, da je tudi slovenska univerza v taboru slovenskega ljudstva.

III. Državna oblast naj preskrbi za potrebne zakonske predpise: 1. ki bodo branili družino pred tretjimi osebami, ki motijo družinski mir; 2. ki bodo odpravili imovinske spore v družini; 3. ki bodo zagotovili gospodarsko samostojnost najširših narodnih plasti in 4. ki bodo pomagali družinam z velikim številom otrok.

V Zagrebu so priredili hrvatski katoličani po pobudi predsedstva škofovskih konferenc 2. hrvatski socialni teden (25.—31. oktobra t. l.), ki je obravnaval vprašanje družine iz vseh možnih stališč in je dovedel do spoznanja, da more zdrava družina biti le ona, katere žitje in bitje vodijo in uravnavajo katoliška načela.

S škofovske konference v Zagrebu so naši škofje odgovorili kardinalu Gomi y Tomasu na list španskih škofov vsem škofom sveta. Med drugim pišejo:

»... Toda analiza, ki ste jo podali v Vašem listu, je obenem opozorilo, ki ga ni treba dokazovati, kam pelje demoralizacija ljudstva in brezbržnost vlad in oblasti, da bi bili državni zakoni v soglasju z božjimi zakoni.

Iz Vašega lista vidimo jasno, da pomeni praktično brezverstvo oblasti in družbe isto kakor samomor človeštva.

Ni torej čudno, Prezvizišeni, da smo z Vami istega mnenja, da to ni državljanska vojna, nego borba dveh civilizacij, krščanske in boljševiške, če sploh moremo govoriti o civilizaciji, kadar govorimo o materialističnem marksizmu.«

Iz komunikeja škofove konference (22.—28. oktobra t. l.).

»Katoliški episkopat je mnenja, da tudi ni več potrebno reagirati na neiskrenost devetnajstletnega zagotavljanja o enakopravnosti katoliške Cerkve v kraljevini Jugoslaviji.«

»Tega zla (nasilja, krivice in zla vseh vrst, op. ur.) ne morejo odpraviti niti krvave revolucije niti nove poganske religije niti kakršnakoli človeška znanost, ampak samo popolni povratek h Kristusovem evangeliju. Zato poziva katoliški episkopat svoje vernike, da podvoje svoje molitve, naj Bog pripelje blodeče do spoznanja resnice, preganjanim vrne mir, a svoji cerkvi svobodo.«

Ob 20. obletnici Katoliška akcija boljševizma

Dne 7. novembra 1917 sta Lenin in Trocki prevzela vladu v Rusiji. V dveh desetletjih se je nabralo dosti snovi, da bi se napisala cela enciklopedija trinoštva, surovega ubijanja človeškega dostojanstva in uničevanja prave demokracije.

1. Rodil se je boljševizem iz vojne. Brez onih 40 milijonov vojakov, ki so bili razvrščeni po vojnih frontah Francije, Belgije, Italije, Avstrije, Poljske, Rusije, Rumunije itd. bi Lenin nikdar ne mogel zanesti bacilov svetovne revolucije med evropske narode, najmanj med Ruse. Dokler je ruski mužik živel v tisočletni pasivnosti na neizmerenih ravninah sarmatskih nižav, ga nobena sila ni mogla razgibati. Sele, ko je imperializem in militarizem zajel vso Evropo, so se dvignile milijonske mase ruskih armad iz odmaknjenih zatišij step in močvirij in gozdov in ko so te mase zaradi nesposobnosti in korupcijske izkvarjenosti generalov bile poražene in razdejane, so začule v svojem zaledju iz lastne domovine krik revolucije, ki jih je pozval k pobijanju in podiranju družbenega in gospodarskega ustroja v lastni domovini. Brez mobiliziranih polkov bi v Rusiji nikdar ne bilo revolucije, brez svetovne vojne bi ne bilo boljševizma: ruski bacil se je širil po vsej Evropi, ker so oni sloji, ki so bili mobilizirani v vojni, dobro čutili, da so krvaveli za imperializem in nacionalizem. Tako je imela vojna tudi za zmagovalce grenke posledice: ustvarila je po vsem svetu gnezda boljševiške infekcije.

Grenki sad svetovne vojne je boljševizem.

Naj si oni, ki sanjajo o vojni kot sredstvu, da se narodi spet pomladijo, dobro ogledajo ta sad zadnje vojne.

2. Boljševizem je pogibelj Rusije.

Nikdar v zgodovini še Rusija ni bila tako ponižana in še nikdar ni sklenila tako sramotnega miru, kot so ga boljševiki sklenili 3. marca 1918 v Brestu Litovskem. Vso zahodno Rusijo tako rekoč (1 milijon km² zemlje) so prepustili Nemcem v upravo in ureditev; zavezali so se plačevati velikanske vsote vojne odškodnine, armado so morali razorožiti, oziroma jo deloma dati Nemcem na razpolago. Najhuje zlo pa je, da si je komunizem nadel krinko demokracije, a je v resnici zadnje sled in mrvico demokracije in vsakršne osebne svobode uničil. Če je že kdo v svetovni vojni branil demokracijo, so to bile armade ostale antante. V Rusiji pa je komunizem prav one nestvore, proti katerim se je navidezno boril: imperializem, militarizem, kapitalizem, razvil do pošastnih dimenzij. »Svetovna revolucija« je geslo ruskega boljševizma in zanetiti jo hoče s silo, z grožnjami, z upori in štrajki po vseh deželah sveta: Ves svet naj vzplamti v požaru boljševiške revolucije. Ruska armada pa bodi armada svetovne revolucije. Za opremo milijonske armade naj rusko ljudstvo strada.

Vsega narodnega premoženja Rusije se je polastila pečica judovskih roparjev, ki pod krinko diktature proletariata izžema in izsesava rusko ljudstvo do krvi: najstrašnejši kapitalizem, ker se skriva pod krinko državne oblasti in diktature proletariata. V nevarnosti pa je vsa ruska posest v vzhodni Aziji od Amurja do Jeniseja: računati je s tem, da Japonska s svojim nacionalnim elanom in s svojo disciplino v primeru vojne tako omaja ruskega kolosa, da se bo sesul v glino in prah.

3. Boljševizem ni prinesel novega družbenega reda.

Vsi ideologi, ki so prišli z Leninom v Rusijo in snovali novi družbeni red boljševizma, so ustreljeni ali v pregnanstvu! Dvajset kratkih let je zadostovalo, da je revolucija požrla svoje lastne očete. Georgijec Stalin je dal

5. Izjave, da je Katoliška akcija potrebna.

Samo po sebi je razumljivo, da moramo biti prepričani, da je Katoliška akcija nujno potrebna, preden jo začnemo uvajati. Težkega dela, ki je s tem uvajanjem nujno združeno, kot nam tudi izgledi od drugod potrjujejo, se pač ne bomo lotili, ako se da Katoliška akcija nadomestiti z ustanovami, ki jih že imamo. O tem smo pač lahko vsi prepričani, da ne bo zlepa koga, ki bi si Katoliško akcijo izbral kot »šport«, samo zato, da bi se mogel kje udejstvovati. Skratka, ako ljudi ne pričamo, da je Katoliška akcija nujno potrebna, ne moremo računati na njih sodelovanje.

Toda ali niso že vsi zavedni katoličani edini o tem, da je Katoliška akcija potrebna. Človek bi mislil, da je takó, saj se je že vendar toliko govorilo in pisalo o tem, papež Pij XI. že petnajst let neprenehoma o tem govori in piše. Vendar pa slišimo včasih tudi drugačne glasove. Tako se pojavljajo glasovi, da je Katoliška akcija pač Pijeva ustanova, ki pa bo s papežem Pijem XI. tudi izginila. Tudi to vest smo že slišali, češ »v Rimu jim je že žal, da so začeli s Katoliško akcijo«. Take vesti morajo vplivati na začetno rast Katoliške akcije uničujoče kot slana na spomladansko brstje in cvetje, zlasti še, če prihajajo od takih strani, kjer jih ne bi zlepa pričakovali.

Zato ne bo odveč, če si še enkrat sistematično ogledamo papeževe izjave o potrebi Katoliške akcije.

Že v prvi okrožnici »Ubi arcano« z dne 23. decembra 1922 je papež Pij XI. nakazal trojno zlo naše dobe; o njem je potem še velikokrat govoril. To trojno zlo je: 1. Laicizacija vsega življenja, javnega in zasebnega močno napreduje; v nekaterih področjih je že skoraj popolnoma izrinila krščanski vpliv. V zadnji številki naše »Straže v viharju« z dne 28. oktobra so v uvodnem članku »Kristus Kralj« etape v razvoju laicizma krepko orisane.

2. Dviga se novo poganstvo. Prebrati je treba le dve papeški okrožnici, izdani v letošnjem marcu (»Divini Redemptoris« o brezbožnem komunizmu in »Mit brennender Sorge« o položaju katoliške Cerkve v Nemčiji), ako kdo še o tem dvomi, da dere svet v poganstvo, ki je slabše od stanja, ki smo ga do sedaj nazivali poganstvo. Ako namreč to novo poganstvo imenuješ le poganstvo, delaš staremu poganstvu veliko krivico.

póstreliti generale, častnike, vodje tajne policije, predsednike sovjetov, urednike boljševiških časopisov: samo v tem letu je bilo nad 800 komunistov ustreljenih. Dobesedno res je, da v nobeni meščanski državi na svetu ni bilo umorjenih toliko komunistov kot v komunistični Rusiji.

Novost družbenega reda Rusije je v tem, da normalno in zakonito nikdo ne sme misliti z lastnimi močmi, da ni svobode vesti, da je država podzela oficijelno borbo proti Bogu in vsakršni verski ideji: kar se je prvič v zgodovini zgodilo in da ni privatne gospodarske iniciative in lastninske pravice. Vso to gorostasnost pa štiti državni aparat, katerega se je polastila pečica zločincev. Z moderno tehniko (od radia preko filma in časopisja do zadnje puške) državni aparat lahko popolnoma obvlada ljudstvo, da se niti ganiti ne more. Centralizem in nasilna diktatura sta našla prav v moderni tehniki najmočnejšo oporo. Gorje, če se državnega aparata polastijo brezvestni zločinci: to se je zgodilo v Rusiji. Kdo more režim omajati? V vojni se je rodil, samo vojna in revolucija ga bo vrgla.

